

AKATALPA

Temmuz 2000

Sayı : 7

EVET, ŞİİRDE VE SANATTA ULUSALLIĞA PAYDOS!

Serdar ÜNVER

Bakarsak görürüz :

Moda, odanın çok önünde bugün!

Yerellik oda, ulusallık moda.

Oda bireysel, moda değil.

Örneğin, odam dersiniz de modam diyemezsiniz : Moda birinci tekilin yokluğudur; kendi ilk sesinin matahlığıyla yetinir ve insana izin vermez.

Odanız sizindir, oradan evrene açılabilirsiniz – oda-ev ile evren arasındaki ilişkiye bakar mısınız!

Modadan evrene, şunun için açılmazsınız ki, modanın yekpare, kof yapısı kendisini dünya diye sunar; sürekli bakarsanız kanarsınız.

Edebiyatta değersizleşmenin dibe vurduğu bir dönemde, bu sürece yol açan birörneklik, tekdüzelik, solukluk ya da soluksuzluk; yerellik ile evrenselliğin lirik düğünüyle aşılabılır aşılabılırsa. Ulusallık da, bu düğünde nikâh şahitliğiyle salon sahipliğini üstlenir.

Şiir de, edebiyat ve sanat da, özünde aşktır oysa, öyle olmalı. Tarafları yerellik ile evrensellik olan bu aşkın zoraki nikâhını kıyan da; geriye dönüp aşk öldü, evlilik yürümüyor deyip, nikâhı bozan da, hep ulusallık. Yerellik ile evrenselliğin büyük aşkının arasında bir kara çalı, o.

İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Antalya, Adana... ya da tersinden Adana..... İstanbul yatay çizgisi değil; her şairin, sanatçının, edebiyatçının ayak bastığı nokta ve bu noktadan başlayabilecek dikey çizgidir, önemli olan.

Sözümüz meclisten dışarı ama, Türkçenin çoğu şair ve yazarları birbirlerini tek ışık sana sana; bu demek, ayak bastıkları noktaya ve uzak noktalara gözlerini yuma yuma, biraz göz ve gönül sağlıklarından mı oldular nedir?

ÇEMBER

Sen peşinde çocuğum

Düşlerim yara bere

–Öper zaman, sağalırsın!

Niye herkes hem ebe

Hem de gizli kendine?

–Oyunda çoğul varsın!

Ya bu çember, durmadan

Dönüp duran içimde?..

–Senden başka kim kırsın!

Ne büyükmüş taşlarım

Sığmıyor sapanıma...

–Bırak başın vuradursun!

Bırak başın vuradursun!

Bildim, geçmiş bir oyun

Yaşlandıkça oynarım;

Belki sobe ölüme

Belki kama, yanarım!

Hayati Baki, Ramis Dara, Melih Elal, Hilmi Haşal, Halim Hayal, Yunus Koray, Cihan Oğuz, Nilay Özer, İlyas Tunç, Aytuğ Uslutekin, Ahmet Uysal, Serdar Ünver, İhsan Üren.

ANKARA'DA FİLİZLENEN BİR DERGİ : 'YUSUFÇUK'

Melih ELAL

Yeni Türk yazınında İstanbul, İstanbul'dan kaynaklanan yazın öndedir hep. Bunda belki Osmanlı'nın başkenti oluşu, belki matbaanın ilk kez orada kuruluşu, belki de yazdıklarını yaymak, okuruyla buluşturmak isteyenlerin oraya yönelmesi rol oynamıştır. Oysa hep düşünmüşümdür, niçin bir Bursa, bir İzmir, bir Ankara yazın kenti olmasın!... Evet, belki bir düş, bir hayal ama; niçin?...

Zaman zaman sözü edilen bu kentlerde, adını anmadığım başka kentlerde hareketlenmeler olur, yıldızın parladığı anlar görülür; Bursa'da bir *Yeni Biçem*, Ankara'da bir *Yusufçuk* gibi... Dileğim bu parıltıların, sürekli aydınlığa dönüşmesi ve İstanbul'un dışındaki tüm kentleri sarması. Çünkü gün yüzüne çıkmayı, okuruyla buluşmayı bekleyen binlerce yetenek var oralarda.

İşte *Yusufçuk* da, Ocak 1979'da Ankara'da yayın yaşamına atılan bir dergi... Odağına şiiri alıyor, şiiri konuşuyor yayını süresince. Derginin sahibi Ali Püsküllüoğlu, sorumlu yönetmeni ise Özcan Yalım. Yaşamı 24 sayı sürebiliyor ve Aralık 1980'de yayımı sona eriyor.

Yusufçuk da yaprak tarzı dergilerden. Bildiğimiz gazete kağıdına 22/32 cm boyutlarında 4 sayfa olarak basılıyor. *Akatalpa*'nın boyutlarından biraz büyük. İlk on sayının ederi 5 lira. 11. sayıda ülkedeki enflasyonist gidiş dergiyi de etkiliyor ve ederini 10 liraya çıkarıyor. Bu son sayıya değin sürüyor.

Yusufçuk başlığı, derginin sağ üst köşesinde renkli olarak yer alıyor. Onun üzerinde ise derginin yaşama bakışını belirleyen bir üst başlık: "İnsanlarımız İçin Şiir"... Gerçekten de 24 sayı boyunca şiir ve şiir sorunları dışında hiçbir konuya yer verilmiyor. *Yusufçuk* yalnızca şiiri düşünüyor.

Örneğin 4. sayıda Hilmi Yavuz "Şiirin Birimi"nde "Şiirin birimi nedir? Çok soruldu bu soru. Cemal Süreya, 1955'lerde 'şiir geldi, kelimeye dayandı' diye yazmıştı. Valéry'nin tanıklığına bakılırsa Mallarmé'nin Degas'ya söylediği de bu : 'Şiir, düşünlerle değil, sözcüklerle yazılır'. Attilâ İlhan da, 'Şiirin imgeyle yazıldığını' bildiriyor bize. Öyleyse, soruyu bir kez daha yineleyelim : sözcük mü şiirin birimi, imge mi?" diye soruyor. Şiirin birimini sorguluyor. Cahit Külebi de, "Biçem" adlı yazısında, 7. sayıda şiirde biçemi sorguluyor. Böyle böyle sürüp gidiyor şiir üzerine yazılar.

İlk sayıda Attilâ İlhan, Bilgin Adalı, İlhan Berk, Ali Cengizkan, Metin Altıok, Yaşar Miraç, Ahmet Ada, Özcan Yalım, Ali Püsküllüoğlu, Özdemir İnce şiir ve yazılarıyla yer alıyor. Yayımlandığı sürece yazınımızın ünlü şairlerinin yanında, o dönemin genç adlarına da yer veriyor. Bir yandan Edip Cansever, Cemal Süreya, Cahit Külebi, Metin Eloğlu, Turgut Uyar, Ali Püsküllüoğlu gibi dönemin tanınan şairlerinin; bir yandan da Yaşar Miraç, Mehmet Taner, Fergun Özelli, Ali Cengizkan, Ahmet Erhan, Haydar Ergülen gibi genç şairlerin şiirlerini yayımlıyor.

Yusufçuk'un en önemli özelliklerinden biri de yaşayan şairler için özel sayılar hazırlaması. Oysa bizde özel sayılar, yazar aramızdan ayrıldıktan sonra düzenlenir. Ne yanlış düşüncedir bu... Yaşarken, kendine söyleyemeyiz güzelliklerini, yaptıklarını da, ne işe yarıyorsa, öldükten sonra yansıtırız duygularımızı. *Yusufçuk* bu kuralı bozan ilklerden biri... Cemal Süreya'nın daha önce çıkardığı *Papirüs* de yaşayan yazarlar için özel sayılar düzenlemişti.

Gelelim bu özel sayılardan bazılarını : Özel sayı kime ayrıldıysa, bir yazı da ona yazdırılır. Aralık 1979 (12) sayısı Cahit Külebi'ye ayrılır. Külebi, "Ozanlığın Ödencesi" başlıklı yazısında, yayınevlerinin şairi sömürmesinden yakınır, "Sonraki yayınevinin dokuz ayda tükettiği bir betiği, daha önceki yayınevi dokuz yılda niçin tüketememiştir?" diye sorar. Bu sayıda Adnan Binyazar, İlhami Soysal, Muzaffer Erdost, Hilmi Yavuz, Ahmet Ada, Yaşar Miraç şair üzerine yazarlar. Külebi'nin de üç yeni şiiri yer alır.

Mart 1980 (15) sayısı Cemal Süreya'ya ayrılır. Süreya, "Televizyon ve Şiir" adlı yazısıyla yer alır. Yaygınlaşmaya başlayan televizyonun şiiri yok edip edemeyeceğini sorgular. Tuncer Uçarol, Mehmet H. Doğan, Füsun Altıok yazılarıyla Süreya şiirini ve sanat anlayışını irdelerler. Ali Cengizkan, Mustafa Canpolat, Özcan Yalım'ın ise C. Süreya için yazdıkları şiirler yer alır bu sayıda. Onun iki yönü, iki şairce gözler önüne çok güzel serilir. C. Süreya, şiirin ötesinde, sıkı bir dergicidir de... Mustafa Canpolat, dergiciliğini "Seksan dergi çıkardı sağlığında, / Yani seksen dergi batırdı. / Sekiz yüz seksene yetmedi ömrü, / Sekiz yüz dergiyi buraya yattırdı." dizeleriyle aktarır bizlere. Gerçekten de birçok derginin ya kuruluşunda ya da yazı kadrosunda yer almış; bir o kadar da dergi tasarımı yapmış, ama gerçekleştirememiştir. Örneğin *Papirüs*'ü 1960-1961, 1966-1970 dönemlerinde iki kez çıkarmış, *Türkiye Yazıları*'nın ilk sayılarında yazı kadrosunda yer almıştır. İşte bu sırada, önce yazınımızın önemli şairleri için, sonra da yaşayan şairleri için kapsamlı özel sayılar hazırlamıştır. *Yusufçuk* da bu güzel geleneği sürdürme kaygısıyla önce 70'li yılların gündemdeki şairi Cahit Külebi'yi, sonra da şiirimize şiiriyle bambaşka bir hava getiren Cemal Süreya'yı gündeme getirir. Şairin bir diğer özelliği de çapkınlığıdır. O da Özcan Yalım'ın "Düğmesini her dikenle evlenmiş / Kopar kopmaz da boşanmış derhal / Şiire sadık kalmış ömrünce yalnız / Adına bile sadık kalmamış Cemal" dizeleriyle dile getirilir.

Ekim 1980 (22) sayısının şairi, gündemin bir başka önemli şairi Oktay Rifat'tır. Şair "Şiirin Dili" adlı yazısında şiir dilini sorgular. O. Rifat'tan dört yeni şiir de derginin sayfaları arasında yer alır. Ahmet Oktay, Doğan Hızlan, Ahmet Ada, Şemsettin Ünlü; O. Rifat'ın şiirini irdelerler.

Bizim Ramis Dara da şiir, yanlış okumadınız, şiir ve yazılarıyla *Yusufçuk*'ta yer alır. 14. sayıda Dara'nın "Kuşlama" adlı şiiri yayımlanır. R. Dara 19. sayıda Salâh Birsal'ın *Şiirin İlkeleri* adlı yapıtını tanıtan bir yazı; 23. sayıda "Hecenin Bildik Toprağında Yeni Şiirler" başlıklı heceyi kullanan şiirleri araştıran yazılarını yayımlar.

Yusufçuk'un, yayımlandığı sürece gündeminde şiir vardı. Ocak 1979 ile Aralık 1980 arasında gündemdeki şairleri ve şiiri ülke düzeyine yaymaya, tanıtmaya çalıştı. Varolan şiir sorunlarını biçemden birime; biçimden sese değin dile getirdi, irdeledi, tartıştı, tartıştırdı. Şiirin gündemini belirledi. Kısacası *Yusufçuk*, şiiri önceleyen, şiiri tartışan, şiir için var olan bir dergiydi...

KÖTÜRÜM

I

cinli içde
ece yazar
yaz göğüne
kırlangıcı

ev içleri
oda oda
ayrılıptur
geceleri

II

asfalt
yalan
mı yalan
beri yüzde
kaç um'
acı

ceviz içi
gül pabucu
kalem ölse
masal biter

III

cici bebe
devlet öcü
bun'u ünler
patik'
acı

Aytuğ USLUTEKİN

GÜZELAVRATOTU

Jaguar farları ve kukla ışıklar.
Asla gerçeği söylemeyecek, bugi – vugi.
Bu sıkıntı bavulunu taşıyıp durdum boşu boşuna.
Sonra bir şehri içime çektim.

Gündoğumu, sana sesleniyorum.
Körlük denizi, bir avlu dolu bilmeceler.
Yer sarsıntısı gibidir, bugi – vugi.
Kanguru düşlere özlem duyardı.

Varolma çağrısı ve anılar yorganı.
Bu çılgılık sonsuza dek terk edilmiştir.
Bugi – vugi, bir yüzyıl karşımda.
Delilik tohumları ekilmiştir orada, ekilecek...

Bu Picasso gecede, Guernica mavisi.
Püf noktasıdır, imgeyle yoğur beni.
Aynalar ülkesi, bugi – vugi.
Ve güzelavratotu heykeli yükselecek.

Sis düdüklüleri, yanılığın dumanlarını kaldır artık.
Yasak bildiriler ve gizli yeminler kırmızısı ruhumda.
Yüzümün sızıntıları ve çatlakları vardı.
Yaşamın son gözcüleri, bugi – vugi.

EV : YALNIZLIK SENFONİSİ

I

ev bomboş : burda yalnızlık bekler :
ışığı ve gölge; sesin gizlendiği
sinip sığındığı kapı arkası. odada
sessizliğinden korkan sessizlik,
burda bekler : boşlukta tutunan körlüğü.

ev bomboş : burda yalnızlık bekler :
yaralı bir geyik gibi : iniltili
balkon bekler soluk soluğa kuşlarını :
orman ne yapar? : eşikte biriken
tozlu ışık ne yapar? : çıplak ellerini.

ev bomboş : burda yalnızlık bekler :
rüzgâr öylesine tuhaf, kaygısız geçenken
kanayan karlı akşamın fısıltısı, öpüşsüz :
kalır kederden sırlıslıkla aşk;
körelir bakmanın bekleyişi, pencere.

ev bomboş : burda yalnızlık bekler. --

II

burda yalnızlık oturur : kitap tozları.
burda yalnızlık oturur : salıncakta gece.
burda yalnızlık oturur : ince öfke, hüznün.
burda yalnızlık oturur : amcam ve kediler.
burda yalnızlık oturur : duvarlar ve palto.
burda yalnızlık oturur : yılki atları.
burda yalnızlık oturur : cesaret ve korku.
burda yalnızlık oturur : deniz ve derinlik.
burda yalnızlık oturur : günaydın öteki.
burda yalnızlık oturur : hayâlin hâlleri.
burda yalnızlık oturur : körlük, sağırlık.
burda yalnızlık oturur : sade yalnızlık.
burda yalnızlık oturur : içinde ateş.
burda yalnızlık oturur : dikkat, dikkat et.

burada yalnızlık oturur : necati nesimi, iyilik. --

III

yalnızlık neyi besler? : ev bomboş.
saksıların toprağını suyun dilini.
altıçizili sözleri beynin magmasını.
aşk yalnızlıktır onu : kimsesiz olmayı.
şarap vaktini sevişme zamanını.

yalnızlık neyi besler? : ev bomboş.
duyulmayan sesi besler, çit yok.
metal yorgunluğunu kardeş kireçlenmeyi.
uzak ağlamayı çocukları : öğrenmeyi
borsadan silahtan : ebleh duygudan.

yalnızlık neyi besler? : ev bomboş.
bellik yenilenir : unutmaz, anımsar.
bu harika diyen sesi : yanılısamayı.
yoğunlaşır akıl, düşlem ve ufukla.
kiraz çiçeklerini severim : gençleşirim.

yalnızlıktır bu : bomboş evi besler. --

ULUDAĞ VE GÖLLERİNE YAPILMIŞ BİR GEZİNİN GÜNLÜĞÜ

Ramis DARA

Şunca yıldır Bursa'dayım, en uzun süre yaşadığım kent burası. Öyleyse artık kendimi buralı, Bursalı saymamam için fazla nedenim kalmıyor. "Nerelisin?" diyenlere; "Doğum yerimi sormuyorsanız, Bursalı sayılırım, Bursalıyım..." diyebilirim.

Kendimi böyle konumlandırıyorum ama, bu konumlandırmanın gereklerini de bundan böyle daha fazla yerine getirmeliyim. Bursa'nın neresini ne kadar tanıyorum?.. Fazla oylumlu yanıt veremeyeceksem, "Bursalıyım" demeye hakkım olmayabilir..

Yakındır, Bursa Kayak Hakemleri Derneği'nin Uludağ'da düzenlediği üç doğa yürüyüşüne katılarak, bu önemli eksikliğimi giderme yolunda çaba harcamaya başladım. Yürüyüşlerin ilki Temenyeri'nden Kadiyayla'ya, ikincisi Teleferik semtinden Domuz ya da Tonoz Yaylası'na'dı. Üçüncüsü ve burada sizlere anlatmak istediğim yürüyüşe, benim yıllardan beri merak ettiğim, isterdim istediğim bir yere düzenlenmişti :

Uludağ'ın doruğu Karatepe'nin kuzeyinde bulunan ve Kilimliçöl, Karagöl, Aynalıçöl'ün yer aldığı göller bölgesine!

Ülkemiz göller yönünden zengin sayılır, Bursa'mız da. Ama Bursa'da "göl" denilince, İznik, Uluabat gibi göz önündeki göller akla gelir de, nedense Uludağ'ın bakir bağrında salınıp duran güzelim buzul göllerimiz pek hatırlanmaz. Sanki, gözden irak olanlar gönülden de irak olur sözü doğrulanacak...

Oysa Bursalı olmayan dostlarım, ya da dışarıda tanıştığım insanlar arasında, bu göllerin meraklısı da, tiryakisi de az değildir. Hatta belki Bursalılardan bile çoktur. Oralarda bana bu göllerden söz ederler : Kimi görmüştür, güzelliğini anlatır; kimi merak etmektedir – görecektir, benden bilgi ister. Böyle durumlarda hüznümü, kendime kızgınlığımı tahmin edemezsiniz.

İşin ilginç, ben obur bir gezi yazısı okuruyum; bütün gezi kitaplarını edinmeye çalışır, dergi ya da gazetelerdeki gezi yazılarını zevkle okurum; gezme yönümse sıfır derecede ya da eksilerde seyrederek. Kayak Hakemleri Derneği'nin düzenlediği dağ yürüyüşleri bu eksikliğimi giderme yolunda da bana bir fırsat sağlamış oldu.

13 Temmuz 1996 Cumartesi sabahı saat sekiz otuzda, Çakırhamam'dan Tophane'ye tırmanılan yerde, Okçubaba Türbesi'nin az aşağısında toplandık. Yürüyüşçülerin çoğuyla ilk iki yürüyüşten tanıştık. Ama aramıza yeni katılanlar da vardı : Gençler, ortayışlılar ve bu suları aşmak üzere olanlar.

Bu sonunculardan oldukça dinç, kararlı ve güler yüzlü olan birinin adını ve yaşını soruyorum. Vedat Doğruvar, 56 yaşında olduğunu, 51 yaşından bu yana 11, 21, 42 kilometrelik koşulara katıldığını ve kendi kategorisinde pek çok birinciliklerinin bulunduğunu söylüyor.

Rehberimiz Necmettin Tutucu da, bir tarihte yaya olarak Bursa'dan doğum yeri olan Diyarbakır'a yürümüş miydi! Ayrıca aramızda, kafil başkan

Zeynep Kirazoğlu, eşi Ertuğrul bey, yakın geçmişin ünlü kayak sporcusu ve şimdinin antrenörü Hande hanım ve başka eski milli sporcular da vardı. Ama yağma yok, moralimiz bozulmayacaktı : Eğitim Fakültesi'nden arkadaşlarım Abdullah Uz, Sadi Tuncer, Recep Nas ve Cumhuriyet lisesi öğretmenlerinden Yunus Temiz'le yürüyüşü sonuçlandırmakta kararlıydık.

Bir minibüsle, gülüş kıyamet, Oteller Bölgesi'ne hareket ettik. Orada 10:15'te doğa, yani dağa yürüyüşümüz başladı. Fazla zaman geçmemiştir ki, önümüzden bir tavşan fırladı, yokuş yukarıya seyirtip gözden kayboldu. Bunun üzerine toprağa bakmayı akıl edince, koyun gübrelerinin arasında tavşan gübrelerinin de bulunduğunu gördüm. Yere bu gözle baktığım her seferinde bütün gezi boyunca tavşan gübrelerine rastlayacaktım... Boş zamanlarını sporla ve sık sık yürüyüşle geçiren rehberimiz Necmettin bey, karlı bir kış günü uzaktan gördüğü kurtları anlattı bu arada.

Biz tavşana, kurda daldık ama, yürüyüşümüz de sürdü elbette. Bir iki yıldır atıl durumda olan Wolfram tesisleri'nden, 2493 metre yükseklikteki Sığınaktepe'ye tırmandık. Burası uzaktan bakıldığında Uludağ'ın zirvesi gibi görünüyordu. Okuduğum kitaplar ve rehberimizse, asıl zirvenin ileride olduğunu söylüyordu. Oraya da gidecektik. Ama benim ve çoğu arkadaşımızın asıl merakı, göllerdi. Yine de oraya kadar yürümüşken asıl zirveye, Karatepe'ye çıkmamayı da aklımızdan bile geçirmedik.

Küçük taçyapraklarıyla yeryüzüne gülümseyen, kendilerini görececek bir çift göz arayan çeşit çeşit çiçekler vardı geçtiğimiz yerlerde. Ve çok çarpıcı bir şey : Kimi çiçekler, diyelim, sadece, yeni ayak bastığımız bir beş metrelik alanda gösteriyorlardı burunlarını. Biz orasını geçince, o küçük kır çiçeklerine bir daha rastlamıyorduk. Yani, bir dalgınlıkla, sekiz-on adım boyunca yere bakmadan geçer giderseniz, bir çiçek cinsini görememiş oluyordunuz. Konuyu, bu yürüyüşte tanıştığım, çiçekleri çok seven Çiler hanıma açacak oluyorum, meğer o da çoktandır bunun farkında değil miymiş!..

Ve karlar : Tarihöncesi çağlardan kalmış, tembel, sevimli hayvanlar, beyaz ışıltılar saçıyorlar. Bunların soluk alıp vermeleri için, sadece, kuz yerlere, vadi içlerine de ihtiyaç yok. Ana-doruğun yanları yöreleri epeyce zengindi bu açıdan.

Derken saat 14:30'da, sadece Uludağ'ın değil, Kuzeybatı Anadolu'nun da en yüksek noktasındayız : 2.543 metrelik yüksekliğiyle Karatepe! Beton bir sütun konmuştu zirveye. Onun üzerine çıkıp fotoğraf çektirirken, dağın boyuna, bir iki metre de biz ekliyor, yükseltiyi 2545-46 metreye çıkarıyorduk. Keyfimize demeyin gitsin... Daha önce de fotoğraflar çektirmiştik ama, burada, birimizin çektiği yanarsa birilerimizinki çıksın diye, üç ayrı fotoğraf makinesiyle fotoğraflar çektirdik, poz poz...

Metal bir kutuda korunan zirve defterine adlarımızı yazdık. Ben adımın önüne "Yeni Biçem adına" sözcüklerini ekledim. Derginin, ağustosa tam 19 gün varken, gezimizden bir gün önce matbaadan aldığımız ağustos sayısı, elimde çünkü! Ayrıca, 2200-2400 metre aşağılarda, kentte kalan edebiyatçı dostlarımı; Hilmi Haşal'ı, Nadir Gezer'i, İhsan Üren'i... esenlemiş oluyordum. (Serdar, Melih... sizler neredeydiniz?..)

Gözümüz bir yandan da, yaklaşık 200 metre aşağıımızda, kuzeyde bulunan göllerdeydi. Haydi şimdi oraya! Oldukça serüvenli, neşeli, biraz da paldır küldür ve dik bir inişten sonra, sonunda işte göllerin yanındaydık!

Göl sularının temizliğine, saydamlığına hayran kalmamak elde mi!..

Saat 15:00 dolayları... Yukarıda zirvede de bir şeyler atıştırmıştık ama, asıl kumanyamızı Kilimligöl'ün yanında şimdi açıyoruz. Çünkü burada ağzımızı donduracak soğuklukta suyuyla; incecik, ama susuz birini de rahatlıkla kandırarak kadar cömert akan bir çoban çeşmesi var.

Gölün karşı kıyısında birkaç kişilik bir grup daha vardı. Hızla çadır kurdular. Gel keyfim gel! Keşke biz de uzun süreliğine gelmiş olsaydık da kamp kurabilseydik böyle! Kendi payıma onlara az imrenmedim...

O gruptan iki kişi mayolarını giymiş, gölün sularında yüzme başlamışlardı bile. Bizim grubumuzdan çok az kişi mayo getirmiş, getirenler de yüzmek istemiyorlar. Zaten fazla zamanımız da yok. Ben yine de dayanamayıp kendimi Kilimligöl'ün sularına bırakıveriyorum...

Soğuk mu? Hayır, kesinlikle soğuk değil. Gölde yüzerken gözüm karşı kıyılardaki temmuz karlarına çarpıyor; çelişki gibi görünen iki ögenin yan yanahğı, sevincimi artırıyor. Az önce de avuç avuç sulu kar, bir tür buz indirmiştim mideme... Gövdem olumsuz sinyaller verir mi?.. Hayır, ne orada, ne de sonra hiçbir şey olmuyor.

Tabanın biraz mil'li oluşu, yüzmeyi öyle ahım şahım bilmeyişim ve asıl önemlisi de zaman darlığı, bu şölenimi kısa tutmama yol açıyor. 16:00'da istemeye istemeye dönüşümüz başlıyor.

Yol, yine inanılmaz bir neşe, ve tabii yer yer yorgunluk yakınmalarıyla sürüyor. Rehberimiz Necmettin Tutucu, öyle hızlı ve durup dinlenmek bilmeden yürümek istiyordu ki, hiç kimse tanıklık etmeseydi, zamanında çeşitli yayın organlarında ayrıntılı yazılar çıkmış olmasaydı bile, onun Diyarbakır'a yürüyerek gittiğinden kesinlikle emin olurduk... Bunu söyleyerek gülüyorduk. Gülmemiz için, bahane mi yoktu : Doğadan, içimizden fıskırıyordu çünkü enerjisi!

Dönüş yolunda, ayrıca, 15-20 yıl önceki Türk Sanat Müziği şarkılarından uzun bir nostaljik konser verdik, kırlara, ıssız yamaçlara, artık yüzlerine bakmayı akıl edemediğimiz üzgün çiçeklere... Kimlerle?.. Zeynep hanım ve yer yer Sadi beyle. Belki nezaketinden; şarkılarımızı beğendiğini söylüyordu sık sık, Hande hanım!

Sesim nasılsa açılmıştı; nedenini ben de bilmiyordum; yarı şaka yarı ciddi, bunu, kızgın güneş altında avuç avuç yuttuğum karlara ve içinde yunduğum Kilimligöl'ün sihirli sularına bağlıyordum.

Saat 19:10'da Oteller Bölgesi'ndeydik. Minibüsümüz bizi bekliyordu, ne güzel! Çünkü bayağı yorulmuştuk. Aradaki küçük molaları hesaptan düşmezsek, beş saat gidiş, üç saat (hatta üç saat on dakika) dönüş olmak üzere yokuşlu inişli sekiz saat yürümüştük.

Biz dağda yürürken, Bursa yönünden üzerimize doğru, birkaç koldan birden ve birkaç kez, yoğun sis tabakaları, yürür gibi yapmış, her seferinde rüzgâr tarafından geri püskürtülmüştü : Berrak bir havada geçirmiştik günümüzü. Oysa Bursa'ya yaklaştıkça seziyorduk ki, sevgili kentimiz, muhtemelen kapalı bir gün geçirmişti, bunun işaretleri salınıyordu havada.

Şu sis konusunda bir şey söylemeden geçmek istemiyorum. Dağı bilenler, sisten bayağı endişe ediyorlardı, çoğu aceleciliğimizin temelinde de sis vardı zaten; bense şu yoğun sis ya da bulut kütleleri bize kadar gelse de, bulutların arasında kalmış hissini yaşasam diye bekleyip durdum.

Savruşmalar

SEDİR

İngelem derin bir depremdir. Tüm zamanları alt üst eder. O zaman nesnelere mekanlarını tanıyamaz olurlar. Balıklar kuşlar gibi dallara tünerebilir, kaplumbağalar kanatlanıp rüzgâra karışabilirler.

Geçenlerde incecik duyarğaları üzerinde yürüyen bir deniz anasına rastlamıştım. Sordum; nereye? Örümcek olmaya dedi. Demek ki örümcekler deniz analarını yadsırlar. Örümcekleri de kırkayaklar yadsır. Beni de ölüm yadsıyacaktı.

Öldükten sonra nasıl dönerim, bilmiyorum. Merak da etmiyorum. Ölüsem öğrenirim. En çok da bir sedir ağacı olmak isterdim. Humbaba ki kocaman gövdesiyle gölgede uzun uykulara dalardı; onu unuttum. İnsan unutmaz. Bellekleri vardır. İyi ki ingelem gücümüz belleğimizin kalıntılarından yepyeni dünyalar yaratıyor. Yoksa çıldırırdık.

Bu dünyadan sıkıldım. Ölümü imgeleyorum. Tüy dökülmesi gibi bir şey olsa gerek; hafif ve uçuşu. Kuşlara sormalı. Bunları düşünürken öldüm. Herkesin boyun eğip sustuğunu hatırlıyorum.

Susmak, saygıdır. Bana ağıtlar yakmayınız. Ölüm saygı ister. Ayağımıza gelmez. Biz ona gideriz. Çağırıldı ve gittim. Hepsisi bu kadar! Kokusu kutuplara varan o sedir ağacıym artık. Birazdan yapraklarımla Humbaba'nın yaralarını saracağım. Sonra da serin gölgede bir güzel uyuturum onu.

Gölgeler ki nesnelere varlığını ortaya koyarlar. Gölgeyi bana bağışlayan bir ışık olmalı. Ondan uzaklaştıkça küçülüyorum. Tanrım! O ışksan eğer arkandan geliver ki gölge hep kılavuzum olsun.

Kısmet başka bir yürüyüşe, diyorum şimdi... Beni anlamıyorsanız, bir uçak yolculuğunu ve altınızda pamuk yığınları gibi kalan bulutları düşünün lütfen...

Kentte minibüsten indiğimizde saat 20:10'du.

Bu yazıyı ham haliyle, yorgunluktan dökülen bacaklarıma aldırmadan, dağdan eve döndüğüm gece yazıyorum. Sağ yanımdaki pencere sevgili Uludağ'ın batı yamaçlarına bakıyor; şu an karanlıkta görmüyorum ama, dört- beş yıldır bu kira evinde beni tutan şeyin, bu pencere olduğunu söylersem, bilmem beni anlar mısınız?

Sahi, ey, zirveleri ve buzul göllerini görmek için şimdiye değin kendine zaman ayıramayanlar, gizemli ve büyük bir zevkten mahrum kalanlar, sizler, ne zaman yüz süreceksiniz burnunuzun ucundaki bu doğa harikalarına?.. Çağırırsanız, sizinle bir daha, bir daha, ben de gelirim!..

13 Temmuz 1996

RETORİK

Yakındı, hanımeli kokuyordu Bursa'da zaman...

ne kaldı şimdiye, mavi ipek az önceden; hiç
gitti günbatımı, turuncu da bitti, çivit de
kırmızı-siyah tarlaları göğün, soğudu elası
birleşti... sevişip, iç içe ebru hüznüleri...

perde mi kış hazırlığı göğün; sahne eşliğince
kuş sürüleri yumak yumak umut şenliği
oyun dışına itilmiş bir ömür atlası herkese
zaman çalımını atıyor; kesiklerle, kırıklarla

avuntu değil ham anılar, az önceden inci
gitti ikindi ve akşam ufku, siyah da yalan...
yansı erirmiş, bitti saydam birikintiler
bulutları örttü, çamura döndü gece krallığı

demiştik, anı olsun diye paylaşılmaz onca
paylaşılanlar ki ışığı dürter, otacı ışığı
kaldık, sussa da yaralar, kanadık an'da çil
gitti kuşlar artık, uçurtmalar da karardı

meğer gümüş katkılıymış, Bursa'da zaman harcı.

MAVİSİZ DENİZDE BİR GRİ ÇİROZ

Ağlardan kalbini kurtaran ince bir balıktı belki o
Kılıcı en çok kendine batacak
Uçsuz denizler eskitemedi yine de
Düşlerini maviye vurdukça kudurdu bahtı

Esir düştüğü bütün aşklarda aynı ses
Yanlışta olta atmanın hüznünü söyledi
Bir gazel atımı o mezelik yazgısı
Masalar devirdi kavgalarda da sıyrıldı bari

Yüzgeçleri ne parmaklar kanattı erken sabahlarda
Ay, kendi artığı saydı sonraya kalan o hüznü şarkıyı
Ne yapsa bitmedi derindeki kabarcık

Suçü yüzüne okundu sıcak denizlerin eşliğinde yakalandığı an
Dalgalar yeminli tanıklık yaptı tövbesiz cesaretine
Aşkoldu ona yüzkızartıcı mavi kaçamak

Ah denize hançer gibi saplanan kılçıklı çiroz
Özlemenin sırası mıydı nöbete durmuş yakamoza?
Alemin bütün tekneleri sana düşman yazıldı o şafak

Kimse aslında kimvurduya gittiğini anlamadı kimsesizliğin
Şimdi kaybolduğun yerde martılar bir ağızdan siren sesi taklit ediyor

MADEN

Barbarların özlemlerini kabartır,
uykularını büyüledin.
Uygardın, ama alışılmadık şeydi
süt banyoların.
Dölleme gücümü sınamak için;
Sığ ve kısır kadınların hiçbirini
çekmedi içim.

Sora sora geldim,
kasıklarının sokağına,
Madeninin miladını arıyordum;
bir madenci sabrıyla
gömüldüm batık uygarlığına...

Seller mi sürükler, yazgımız mı?
Kıl heybeler, at sırtları, denkler...
Madeninin miladını arıyordum,
kasıklarının sokağına sokuldum.

Bırak artık yabancı kuşukları;
Yerleşiklik uygarlıktır,
çak kazığı, yükselt yontunu.

HAYAL / ŞİİR İÇİN ESKİZLER

hep yakın gibi görünüyor
o büyük 'hayal / şiir' dilime,
ansızın uyansam geceleyin
eriyor, eriyor, eriyor çok
uzak sözcükler ağzımda

küllenmiş bir aşkın şiiri
yakıp duruyor dudağımı,
avuçlarım kızılalev kor,
üfürüyor bir rüzgârla
biriken tozunu günlerin

hey zeus'un oğlu, ida'nın
ıssız kumu, böğürtlen moru!
bu yüzden dar geliyor olmalı
sana, sığındığın bozkırda
hititlerin eski toprağı

sen de mi "gül/ten'e kandın",
otlar kuruttun, sular çürüttün,
ankara'da, konur sokak'ta,
dil nehrine dalıp çıktın,
hâlâ aramaktasın o şiiri

OKUMAK VE YAZMAK

Halim HAYAL

İşte çok yoğunmuş, çok yontulmuş bir konu daha. Elbette durup dururken esmedi... Masamın üzerindeki imzalı-imzasız kitapların birikmesi düşündürdü bunu : Okumakla yazmayı atbaşı götürebilme sorununu. Yıllardır gerçekleştirilememiş bir düşün hüznüydü depreşen. Hep bir yetişememe endişesi... Nasıl başlarım, nasıl söze girerim evhamı kendimle boğuşmama yol açtı durdu yıllarca. Aşılması zor sorumluluk ve geçim kapısı, güncelliğe kurban etti okumayı - yazmayı; evle iş arasına sıkıştırdığı zamanda.

"Okuma, elbette yazmadan sonra gelen bir etkinliktir; daha gösterişsiz, daha özgür, daha düşünsel" (Jorge Luis Borges, Alçaklığın Evrensel Tarihi, "Önsöz" - s. 13, İletişim Yay. İstanbul, 1999) diyen yazarın sözleri imdadıma yetişti, tam da bu konuya sapanıp kalmışken. Okuma, yazmanın besin kaynağıdır herkesin benimsediği... Yok yere dilime dolamıyorum tabii, okuma ile yazma arasındaki handikabı. Kendine dert edinen herkes bilir ki, hayatın bazı anları yapılan, (üretilen/sunulan) paylaşılan değerlerle anlam kazanır. Önem kazanır demiyorum. Çünkü 'önem' kavramıyla 'değer' kavramı apayrı varoluşsal katmanları işaret ederler. Önemli kavramlar her zaman değerli sayılmaz tahmin edileceği üzere.

Zamanın (mevsimlerin) şiddetini bertaraf etmek için, sayfaların dünyasına şimşek gibi dalmak gerekiyor. Oradaki rüzgâr; lodos, poyraz, karayel, keşişleme, (her neyse) şişirecek, sürükleyip yol aldıracaktır yelkenlere. Sonuçta, kişinin algı gücünü sinayacağı yerdir; harf okyanusu sayfalar. Okudukça, ufkun azizliğini; yanına varıl(a)mazlığını öğrenen insanoğlu, bir türlü doyum kıyısına (ya da dalga doruğunun zirvesine) ulaşamayacaktır. Kıyıları yutan ufuk, gerçekte usun etik-estetik haz kışkırtıcısından başka bir şey değildir. Okunanın tükenmezliği, şaşırtıcı bir 'mektup' havası üfler gözlere. Tümceler, can yoldaşı gibi usanmadan yol açar ileriye doğru.

Okur, kitap nesnesi aracılığıyla kendi düşsel, (düşünsel/duyusal) kaptan köşkünü kurmuş çağdaş gezginidir. Toplumdaki daha çok kişi (öyle) bireyleşse keşke! Kitap evreninin ne büyüleyici lezzetler barındırdığını anlayıp, tütsüsüne, yanılmasına açık tutsa bilincini. İnsanoğlu bunu çok açık, pürüzsüz anlasa keşke. Şöyle bir kaniya demirlese benliğini: "Kötü kitap yoktur, kötü yazılmış, kötü yazmış kitaplar vardır, ama onların da olumsuzluğu bulma/gösterme işlevi yadsınmaz" (Okurun seçme hakkı saklıdır, unutulmamalı...) Kötücül verileri-olguları da tanıyacak kişiye, yani 'negatif'i bilecek ki, 'pozitif'e anlam yükleyebilsin. Diğer bir deyişle "kalles" kitap yoktur. Hileyi anlatan, savaşı, iğrençliği, çirkefliliği irdeleyen yazılı sayfanın, (metnin) bile hayat adına düşmanlık içermeyeceğini bilir düşünen insan. Alçaklık, iğrençlik, şeytanlığın daniskası da olsa, bilinmekle erdemin gücünü, değerini kanıtlamaya yarar sonuçta. Yarayacaktır...

Okuma eylemiyle zamana katılır kişi. Bilgi ve duygu besinini tümcelerden alırken usunu sonraya hazırlar, sonradan oluşacak yeni açıklık haline taşır kendini. Yeniden ve yeniden okuyarak dünyasal-düşünsel donanımını sürdürür. Beyin ve gönül zenginliğini, ten ve tin erginliğini, yetkinlikle tamamlama yolunda mesafe kat eder. Okumak, zamanla dürüst ilişki kurmaktır kimilerine göre. Kimilerine göre ise zamanın geçişinden öğ almaktır. Ben, okuma eyleminin zamanla barışmak, arınmak anlamını taşıdığını düşünüyorum naçizane. İnsanoğlunun 'şimdi' kavramını hayal yakamozlarıyla, hayal yıldızlarıyla nakışlamasıdır. Varoluş durumunun dramdan trajediye dönüşmesini engelleme girişimidir bir bakıma. İnsanın kurtuluşudur; içindeki kurtlanmadan, kin, kuşku ve kötümserlik mikroplarının alıp yürütmesine karşı, doğal savunma mekanizması kurmaktır. Şunu da diyebiliriz : okumak; yazmak için tasarlanan süreçte, niyete ve yaratım odasına açılan geçittir. Zor labirent koridoruna sükün etmeden önceki enerji depolama

evresi... Okumak, yazmak için ön tasarımdan, sözcük silahlarını kuşanmaktan başka ne ki? Bilginin ve duygunun özdenetim aracı...

Yazmak, bir yönüyle zamana meydan okumaksa, bir yönüyle de yazanın kendine işkence etmesidir. İnsan olmanın, yani varoluşun, 'oyun' repliklerini koşulların dikte etmesine fırsat bırakmama eylemidir. Trajediye dile getirmenin, sanatsal, özgün söylem(e) biçimi olduğunu benimsemekle eşdeğerde bir eylem. Zaman ve doğa önündeki tartışılmaz dürüstlüktür yazmak. Bilinçaltının yüzeye vuran giz dalgacıklarını paylaşma, 'ifşa' etme cüreti... Yazmayanın göremeyeceği, sezemeyeceği, çilehanenin mazgallarından dünyaya yüreğini gösterme saflığıdır. Yazarın adanmışlık halinde, kişiöğlunun cehennemine ait kaynama fokurtusunun sesi ve kabarcıkları vardır mutlaka. Yaratıp/üretim sunduğu metinlerle belirtilmemişse de...

Yazan, kendi yüreğini ve beynini yiyen doğadaki en tuhaf yaratıktır. Olgu ile kurgu arasına sıkışıp, kavramları, metaforları yazıya döküleseye sıkamak, inci ışık damlacıkları damıtmaktır işi. İnsanlık trajedisini komedi sansınlar diye, özel, yapmacık gayret içine düşmediği gibi, en yalın durumda trajikomik benliğini bile paylaşmaktan geri durmaz. Okur dilediği gibi yorumlar, beller ya da unuttur serüvenini, yani metnini. İnsanın iç dünyasını taşırma, özünü aynalara karşı tersyüz etme deliliğidir yazmak. Yazınsal tohum ekme yeryüzüne, hasadı düşünmeden...

Oldukça sert ifade edilmiş, ama doğru bir saptamadır, Nizamettin Uğur'un kaleminden dökülen şu satırlar : "Yazar, bir akreptir, ateşle çevrilmiş bir akreptir üstelik. Yazar, kendi kuyruğuyla kendini sokmaya yazgılıdır; umudu da, kendi kuyruğundaki zehirdir" (Mecaz, aylık edebiyat dergisi, sayı 2, Mart 2000) "Yazarın Trajedisi" başka türlü de anlatılamaz ki, diyeceklerle katılıp katılmamak, okuyanın bileceği iştir elbet. Ben sadece, konuyu acı, yakıcı ve kesici yerinden tutmaya çalışıyorum. 'Yazmak' eyleminin kalbini yoklayıp, varlığıma teselli payı çıkarırken... Öyle ya, hayatının felaketler zincirini 'yazı' denen nesnenin (büyünün) oluşumuna borçlu her insan, kanayan, hicran akıtan yerinden bakar dünyaya. Son derece olağan durumdur bu.

Günlük, günübirlik sıkıntılar, bunalım ve kısırlanmışlıkta, boğucu koşullar atmosferine katlanmak kolay mı? Yazmak için; alan - maden - araç sağlayan bu 'hayat', yazmanın malzemesi de olurken, işte öyle çok ağır ve çetrefil bir diyet ödetiyor. İçinden çıkılmaz kaos; olgu-kurgu çatışması gerçeğe büründüğünde, zamanı zehirleyen bir biyokimyasala dönüşüyor. Arınmak, kurtulmak için yine tek umar; harfler, heceler, sözcükler, tümceler mi oluyor? Evet aynen öyle oluyor. Yazar Gayya kuyusundan çıkmayı denerken, oraya düşme nedeni sayılan okuma - düşünme - yazma seferberliğine başlıyor yeniden. Kuyuyu keşfetme süreci, 'anlam' arama yolculuğunun utkusu mu? Belki; "kendi kazdı kendi düştü, ya da kendi düşen ağla(n)maz" mantığına sarılıp, yayılım ateşine tutulabilir yazan. Olsun! Harfler öyle yatıştırıcı, doyurucu avunu kaynağı ki, iksir gibi gelir okuma-yazma tutkununa : okuyup yazmasaydım dünyanın neresinde, ne zaman daha 'müreffeh' veya daha 'mükemmel' bir hayat gördüm? Görür müydün acaba? sorusunu unutturmaz... Yanıtı; "hiçbir yerinde" dir... Öyleyse? Yazmaya tutunmak, yazmaktan kurtulmakla eşdeğerde bir dünyevi eylemdir. Hiç kimse 'uhrevi' misyonlar yükleyemez! Döngü öylece sürüp gidiyor, sürüp gidecek. Hayatla, zamanla ve doğayla yaratılan ortak koşullar bu tuhaf alışveriş aleminin sonucu çünkü. Sahi, "Yazmasam öldürdüm" diyen kimdi?

Hayat; son virajda, son düzlükte, son yokuşta, son inişte, nasıl denirse densin, ölüme karşı tek haklı ve güzel tavrıdır. Ben, önce iyi okur, sonra kötü yazar olarak ordayım, hayat denen mucizenin içinde. Yakınmıyor, yerinmiyor, suskuda direniyorum. Hepsı bu... Şiir için olmak, şiir için ölmek serüvenin sonlarına yakınım belki, ama bütün sonların sevgi-esenlik imgesi imrenilecek denli güzeldir. Gerçekliğin dili öyle... Şimdi kaldığım yerden imzalı/imzasız kitapları okumaya-yazmaya sarılıyorum yeniden; Nerede kalmıştım? demeden... "Okuma Eskizleri" eşliğinden içeriye adım atıyorum, şiir adına. Şiirden şiire. İlk ve son ülkeme...

YAŞAM VE ŞİİR

Nilay ÖZER

Ben yaşam fakiri bir insan mıyım? Bu sorunun karşılığını herkes iyi kötü verebilir; fakat şairler esaslı bir cevap vermek zorundadırlar. Çünkü yaşanan zaman dilimine ait tüm bilgiler üstü örtülü bir biçimde şiire girer ve şair yaşamın kendisine sunduklarını elinin tersiyle ittikçe, ona karışıp onunla yoğrulmadıkça yanlış ipuçları verecektir ki bu da bir yaşam fakirliğinin sonucu olarak şairi, şiir serüveninin şiirini yazmaya yönleltecektir.

Özellikle 1980 sonrası şiirinde göze çarpan, şiir üstüne şiir yazma, şiir'i bir şiir sözcüğü olarak sıkça kullanma eyleminin sebepleri arasında, şairin mutlak yalnızlığının içinden çıkılmaz bir hale geldiğini, *şiir* sözcüğünün her türlü imgeyi kolayca yüklenebilir nitelikte oluşunu, şiir yazmış olmak için şiir yazmayı sayabilirim. Fakat bence üstünde en çok durulması gereken sebep, şairin yaşamsızlığıdır. Bugün Nâzım Hikmet'i çağdaşlarından ayıran da yaşamıdır. Politik kimliği, vatan haini ilan edilişi, yaşadığı sürgünler, aşkları, katılımcılığı ve yaşamı sarıp sarmalamasıyla ördüğü şiiri, onun yaşamında karşılığını bulmaktadır.

Peki şiir yaşamda karşılığını bulmalı mıdır? Ayrı bir yazı konusu ama, yeri gelmişken şunu söylemek istiyorum, bazı şiirleri okuduğumda o şiirde efektler olduğunu, fakat bu efektlerin bu dünyaya ait olmadıklarını hissediyorum. Sokakta rastlaşmadığım şiir, bir balıkçının ellerine hohlarken çıkardığı sesi yüreğime taşımayan bir şiir, şiirliğimde kalıcı bir yer edinmiyor elbette. Dünyada var olmayan bir ses, bir nesne, bir ışık bence yaratılabiliyorsa, ki bunda şüpheliyim, yine şairin yaşamsızlığına ya da yaşamı algılayışında büyük eksikleri olduğuna işaret ediyorum.

Şair yaşamın sınırlarını, şiirin coğrafyasını genişletmelidir. Dünyayı avucunun içinde sanmalı, harita üzerinde parmaklarını gezdirerek anıların bir dökümünü çıkarabilmelidir. Uzaklara gidebilmek, uzakları söyleyebilme yetisi getirir. Bütün engelleri yok sayan şairdir ki, mucizenin melekleri onun çevresinde dönmektedirler. Havanın, toprağın, suyun ruhuyla; törenin, âdetin, geleneğin değişebilirliğiyle, keşfettikçe yeniden doğmak arzusuyla yaşamalıdır şair.

Geleneklere gösterilen zoraki uyum şairliği öldürür. Gönlünden geçtiği gibi yaşamayan, ki bu yaşam onun açlığıdır, şair kendi şiirini boğan zincirin bir halkasıdır. Nietzsche "Kimileri kendi zincirlerini kıramasalar da dostlarının azatçısıdır" derken, sıkışmış bir ruhun kıskırtıcı yanından söz eder. Kendi yapamıyorsa da, dostlarını diledikleri gibi yaşamaya yöneltmek, yaşamsız insanın tipik davranışıdır ve ilk bakışta bir cesaret örneği gibi görünebilir. Fakat başkalarındaki yaşamı izlemenin verdiği geçici tatmin, daha da zavallı bir hale getirir insanı. Bir de şair kendi yapamadığını, sürekli şiirine yaptırıyorsa, şiiri karşısında yenik duruma düşecektir. Yaşamına son vermeye asla cesaret edememiş bir şairin sürekli intiharı yazdığını düşünün. Şairin teşhis edilmiş ciddi bir psikolojik rahatsızlığının olması –bu arada Türk şiirinde hüküm süren psikolojik rahatsızlıkların daha ileri boyutta olmasını dilerdim–, bir intihar kurgusunun olması, intiharı denemiş olması ne kadar iç karartıcı gelse de bir yaşam zenginliğidir; yoksa şiir şairin yalanı olur ya da şiir, büyük şairler büyük yalancılar düşüncesine katkıda bulunur.

Şairin yaşadığı mekânı düşünelim, bakımlı hoş bir oda veya hırpani salaş bir yer olabilir. Fakat etrafta onlarca, yüzlerce kitap vardır mutlaka. Bir tek yaşamla yetinemeyen şair için kitapların her biri ayrı bir yaşam fırsatı gibidir. Kanepesine uzanan şair alır eline kitabını ve dalar başka insanların gerçek (üstü) yaşamlarına. Bazen öyle bir an gelir ki, kendine ait olan yaşamın önemli bir kısmını başkalarının kurgularını okumakla geçirdiğini fark eder. Dışarıdan gelen gürültü,

gerçek bir yaşamın, sayfalar arasına oturtulmamış bir yaşamın içinde olduğunu hatırlatır. Sokaklara çıkıp insanların arasına karışmak, kendi yatağında akmak, Tanrım ne büyük zenginliktir!

İşte orada bir soru yağmuru : Yazmak mı önemli, yaşamak mı? Yaşamı, yazmak adına sömürmek mi yaptığım, yoksa yazarak yaşamı çoğaltmak mı? Yazmadan yaşamış olmam neye yarar ya da şiir gibi yaşarsam niye şiir yazayım? Yazmak yaşamakla aynı şey mi, hayat yazılmak için mi var, İlhan Berk'in güzelliği böyle düşünmesinde mi? Ah, korkulardan ve takıntılardan yapıma şair, hiç sorma bunları kendine, bazı sorular şiiri incitir.

Bir de şiirin arkasında duran fon var. Yaşanılan ülke, mahalle, hatta bir oda görünümündeki fonda Dalı'den imge yüklü bir tablo, kıdemli yalnızlıklar, boşalmış şarap şişeleri görebilirsin, oysa değişime kördür bu fonlar. Değişimi görmek için farklı kuşakların şiirini ve o şiirlerin yazıldığı döneme ait küçük duyarlılıkları, konu ve biçimi belirleyen modayı, toplum sorunlarını, arayışları incelemeniz gerekir. Şair bazen yaşamını öyle renklendirir, arkasındaki fonu öyle flulaştırır ki, onun yazdığı şiirden fona ulaşamazsınız. Zamanını aşan şair budur ve yaşamın ta kendisidir.

Hayyam'la Cihan'ın aşkını okurken biraz da İran tarihi okursunuz (*Semerkant*, Amin Maalouf, YKY). Fakat aşklarının arkasında olup bitenler çok da umurunda değildir bu iki şairin. Hatta Hayyam sevgilisine "şimdi yatıp uyuyalım ve İsfahan el değiştirirken kimse bizi uyandırmasın" der. Buradaki tutum asla duyarsızlık değildir. Zaten Hayyam da, Cihan da sarayın çöküşünde üstlerine düşeni yapmışlardır. Burada Hayyam'ın yaşamına, yani kendine ait olana sahip çıkışı ön plandadır.

Yaşadığımız ortamda olup bitenlere duyarsız kalmak, şair kimliğinin kaldırabileceği bir şey değildir; bir yaşamı olumsuzluklara kurban etmek, gündün güne biraz daha odalara kapanmak, kırılğan bir tavır sergilemek, yaşama uzaklaşmak, dağa küsen tavşanın kazancına eşittir.

Yıllar önce Roche firmasının çıkardığı bir tıp dergisinde 'Absent' başlıklı bir yazı okumuştum. 1870 Fransa'sından dönemin şair ve ressamlarından bahseden yazıyı burada hatırlatmak istememin sebebi, "kafasıyla yaşamaktan yorulmuş" bir kuşağın tipik içkisi olan absent'in öldürücü bir özelliğe sahip olmasına rağmen çokça tüketilmesi ve birçok şair ve ressamın gönüllü olarak absent kurbanı oluşudur. Peki bunca insanı bu denli büyük buhrana sürükleyen şey ne olabilir? Fonda, olması muhtemel bir iki sebep bulmak zor değil. Ama ölüm ağır bir kırılıştır. Yaşam zenginliği, yaşama koyduğumuz tavır da içine alır ve her şairin ölümü dünyayı biraz daha yoksullaştırır.

Şairi sarıp sarmalayan şartlar ne olursa olsun; söylenebilen, görülebilen, dokunulabilenin dokusu ne kadar sıkı olursa olsun, şair yaşamdaki boşluğu bilmelidir, hani şu sonsuz boşluğu...

Koordinasyon	:	Serdar Ünver (Tel : 0 532 – 742 14 24)
Yapım	:	Melih Elal (Faks : 0 224 – 442 92 14)
Katkıda Bulunanlar	:	Mustafa Durak, Hilmi Haşal, İhsan Üren...
Sahibi – Sorumlusu	:	U. Ü. Eğitim Fakültesi Adına Prof. Dr. Ali Özcelebi
Yönetim Yeri	:	324 Numaralı Oda
Baskı	:	Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 – BURSA
Yazışma Adresi	:	Ramis Dara, P. K. 68 16371 Ulucami – BURSA
Elektronik Posta	:	akatalpa@hotmail.com

Aylık edebiyat dergisi Akatalpa Ocak 2000'de Bursa'da kurulmuştur.

